

# U odborničkoj klupi: MLADI NA DNEVNOM REDU

Mapiranje prioriternih oblasti za mlade i izazova uključivanja njihovih inicijativa u lokalne politike



**OVA PUBLIKACIJA JE NASTALA U OKVIRU PROJEKTA „CIVILNO DRUŠTVO ZA UNAPREĐENJE PRISTUPANJA SRBIJE EU – EUROPE ASAP“ KOJI CENTAR LOKALNE DEMOKRATIJE SUBOTICA REALIZUJE U PARTNERSTVU SA BEOGRADSKOM OTVORENOM ŠKOLOM I UZ PODRŠKU ŠVEDSKE. STAVOVI I MIŠLJENJA AUTORA IZNETA U OVOJ PUBLIKACIJI NE PREDSTAVLJAJU NUŽNO I MIŠLJENJE PARTNERA I DONATORA.**

# U ODBORNIČKOJ KLUPI: MLADI NA DNEVNOM REDU

## O PROGRAMU

Centar lokalne demokratije LDA Subotica sproveo je projekat pod nazivom „U odborničkoj klupi: Mladi na dnevnom redu“, koji podržava Švedska u okviru programa Beogradske otvorene škole „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije EU – Europe ASAP“.

Projekat polazi od pretpostavke da mladi ljudi žele da budu aktivni članovi svojih zajednica, kao i da su zainteresovani da učestvuju u procesima donošenja odluka koje se direktno odnose na njih, ali i na društvo u celini. Ipak, učešće mladih u procesima donošenja odluka je i dalje ograničeno, mehanizmi učešća su često simbolični, a potrebno je i da se unapredi politička pismenost i građanska angažovanost mladih, dok s druge strane postoji potreba za jačanjem otvorenosti lokalnih institucija prema inicijativama mladih.

## METODOLOGIJA

### Cilj

Opšti cilj programa je da osnaži mlade u lokalnim zajednicama za učešće u javnom i političkom životu kroz razvijanje kulture dijaloga, promociju demokratskih vrednosti i razumevanje procesa EU integracija, dok su specifični ciljevi programa da se podigne nivo političke pismenosti mladih radi boljeg razumevanja i uključivanja u procese donošenja odluka na lokalnom nivou i da se omogući dijalog lokalnih donosilaca odluka i mladih i uključivanje njihovih predloga u lokalne politike.

### Cilja grupa

Program „U odborničkoj klupi: Mladi na dnevnom redu“ sproveden je u dve lokalne zajednice, u Somboru i Subotici, i uključio je mlade uzrasta od 18 do 30 godina sa ili bez prethodnog iskustva u omladinskom aktivizmu ali sve sa željom da unaprede svoje kompetencije u omladinskom i građanskom aktivizmu. Grupa je bila rodno ujednačena i činili su je srednjoškolci, studenti i mladi zaposleni.

### Metodologija rada

Program se zasniva na neformalnom obrazovanju mladih u domenu razvoja građanskih kompetencija uz primenu metodologije omladinskog rada, dugoročne planirane podrške ličnom i socijalnom razvoju mladih.

Na početku programa, kroz prijavni formular sprovedena je procena motivacije učesnika za učešće, njihovih potreba u odnosu na temu, kao i prethodno stečenih znanja i aktivističkog iskustva. U odnosu na dobijene informacije program je dodatno prilagođen, pre svega dinamika rada kroz obuke kao i posebno usmerenje mentorske podrške u trajanju od pet meseci procesno vođenog rada dve grupe mladih.

Program se sastoji od dvomodularne obuke, procesno vođenog grupnog rada na kreiranju lokalne građanske inicijative, prezentacije inicijative uz dijalog sa predstavnicima lokalne samouprave kroz simulaciju sednice gradske Skupštine, i kreiranje monitoring izveštaja o statusu predložene građanske inicijative.

### Vrednosti na kojima počiva program

Program je usmeren na unapređenje aktivnog učešća mladih ljudi u lokalnu zajednicu, na unapređenje njihovih kompetencija (znanja, veština, vrednosnih stavova) za učešće u procesima donošenja odluka koje se direktno odnose na njih, ali i na društvo u celini. Razvoj navedenih kompetencija podrazumeva unapređenje njihovih građanskih kompetencija kroz iskustveno učenje u saradnji sa lokalnim institucijama.



## Građanske kompetencije

**Ključne kompetencije za celoživotno učenje**, definisane od strane Saveta Evrope<sup>1</sup>, i predstavljaju integrisani, multifunkcionalni skup znanja, veština i stavova u ličnoj, javnoj i profesionalnoj sferi.

Razvojem društvenih okolnosti način na koji pojedinci pristupaju informacijama i uslugama se menja. Raste zainteresovanost za socijalnu koheziju i razvoj demokratskog građanstva, a potrebno je da građani, ujedno i mladi ljudi budu informisani, zainteresovani i aktivni. Kao rezultat toga znanja, veštine i stavovi koji su neophodni se menjaju. Ključne kompetencije treba da budu prenosive i stoga primenljive u mnogim situacijama i kontekstima, kao i multifunkcionalne, kako bi mogle da se upotrebe za dostizanje različitih ciljeva. One su preduslov za adekvatno lično ispunjenje u životu, rad i kontinuirano učenje.

Osam ključnih kompetencija za celoživotno učenje obuhvataju sledeće:

1. Komunikacija na maternjem jeziku;
2. Komunikacija na stranom jeziku;
3. Matematička pismenost i osnovne kompetencije u nauci i tehnologiji;
4. Digitalna kompetencija;
5. Učiti kako učiti;
6. Interpersonalne i građanske kompetencije;
7. Preduzetništvo;
8. Kulturološka ekspresija.

Podrška mladim ljudima za aktivno učešće upravo podrazumeva razvoj interpersonalnih i građanskih kompetencija koje oni uglavnom razvijaju kroz neformalno i informalno učenje. Kroz program „U odborničkoj klupi: Mladi na dnevnom redu“ planirano se doprinosilo razvoju građanskih kompetencija mladih učesnika.

**Građanska kompetencija** je sposobnost da se postupa kao odgovoran građanin i da se u potpunosti učestvuje u građanskom i društvenom životu, zasnovano na razumevanju društvenih, ekonomskih, pravnih i političkih koncepata i struktura, kao i globalnog razvoja i održivosti. Suštinska znanja, veštine i stavovi koji se odnose na ovu kompetenciju zasniva se na poznavanju osnovnih pojmova i pojava koji se odnose na pojedince, organizacije, društvo i kulturu.

Veštine u okviru građanske kompetencije odnose se na sposobnost efektivne saradnje sa drugima u svrhu zajedničkog ili javnog interesa, uključujući održivi razvoj društva. To uključuje veštine kritičkog mišljenja i

<sup>1</sup> <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>

integrisane veštine rešavanja problema, kao i veštine za razvijanje argumenata i konstruktivnog učešća u aktivnostima zajednice, kao i u odlučivanju na svim nivoima, od lokalnog i nacionalnog do evropskog i međunarodnog nivoa.

Poštovanje ljudskih prava kao osnova demokratije je temelj odgovornog i konstruktivnog stava. Konstruktivno učešće uključuje spremnost da se učestvuje u demokratskom odlučivanju na svim nivoima i u građanskim aktivnostima. Uključuje podršku društvenoj i kulturnoj raznolikosti, rodnoj ravnopravnosti i socijalnoj koheziji, održivom načinu života, promociji kulture mira i nenasilja. Takođe, građanska kompetencija podrazumeva zainteresovanost za politička i socioekonomska kretanja i međukulturnu komunikaciju.

## **RAZVOJ KOMPETENCIJA MLADIH ZA AKTIVNO UČEŠĆE U MEHANIZMU GRAĐANSKE INICIJATIVE**

Program „U odborničkoj klupi: Mladi na dnevnom redu“ sproveden je kroz dvomodularnu obuku, kroz mentorsku podršku iskustvenom učenju u kreiranju lokalne građanske inicijative, kroz javnu prezentaciju inicijative uz dijalog sa predstavnicima lokalne samouprave (simulacija sednice gradske Skupštine), i kreiranje monitoring izveštaja o statusu predložene građanske inicijative.

### **Obuka za građanske kompetencije**

Prva u nizu aktivnosti na projektu bila je dvomodularna interaktivna obuka koja ima za cilj da unapredi znanja i veštine mladih iz Subotice i Sombora iz osnova političke pismenosti i izrade predloga javne politike. Obuka je obuhvatila sledeće oblasti:

- Lokalna samouprava, strukture, nadležnosti, budžetiranje, principi dobrog upravljanja;
- Procesi donošenja odluka u lokalnim samoupravama u Srbiji i u EU;
- Uključivanja građana u procese donošenja odluka i upoznavanje s postojećim mehanizmima u lokalnim samoupravama u Srbiji i u EU;
- Šta su javne politike;
- Kako se kreiraju predlozi javnih politika;
- Monitoring javnih politika i praćenje njihove primene u praksi;
- Razvoj predloga javne politike i
- Analiza potreba iz lokalne zajednice.

Obuku su sprovodili stručnjaci za navedenih oblasti iz partnerskih organizacija: Transparetnost Srbija, Centar za evropske politike, Fondacija Centar za demokratiju i Omladinski savez OPENS.

### **Mentorska podrška uz primenu metodologije omladinskog rada**

Tokom dvomodularne obuke i u višemesečnom grupnom procesu analize lokalne zajednice i izrade predloga građanske/omladinske inicijative dve grupe mladih iz Sombora i Subotice bile su mentorski vođene kroz proces učenja, razvoja građanskih kompetencija. Kroz metodologiju omladinskog rada kreiran je podržavajući pristup mentorske podrške prilagođen specifičnostima obe grupe i prevazilaženju izazova na koje su nailazili. Učesnici ovog programa bili su podsticani na razvoj kritičkog mišljenja, na preizimanje inicijative za oblasti razvoja lokalne zajednice koje njih posebno motivišu i inspirišu na aktivno učešće.

Kroz proces mentorske podrške obe grupe mladih iz Sombora i Subotice su sprovele mapiranje lokalne zajednice, odabrale su teme kojima žele da se bave, kreirale su tekst građanske, tj. omladinske inicijative i formalnim putem ga uputili lokalnoj samoupravi. Ujedno su se pripremale za susret i dijalog sa predstavnicima lokalne samouprave kako bi predstavile svoju inicijativu.

Mentorka je pružala podršku razvoju leaderskih veština mladih, učenja kroz grupnu podršku, kroz iskustveno učenje, kroz grupne diskusije za testiranje vrednosti i uverenja, vodila učesnike kroz proces razvoja interpersonalnih i građanskih kompetencija.

### **Simulacija prezentacije građanske inicijative na sednici Skupštine grada**

Učesnici programa su svoje razvijene građanske, tj. omladinske inicijative uputili zvaničnim putem lokalnim samoupravama u Somboru i Subotici i pozvali donosiocima odluka na dijalog. Kao sastavni deo ovog dijaloga učesnici programa su se spremali za simulaciju sednice gradske Skupštine kako bi što bolje kroz praktično iskustvo razumeli primenu mehanizma učešća građana u procesu donošenja odluka.

U Subotici je bila organizovana simulacija sednice gradske Skupštine u okviru koje su mladi predstavili svoju inicijativu i imali priliku za dijalog sa donosiocima odluka, kao i da dobiju povratnu informaciju na inicijativu i mogućnosti da se ona usvoji i sprovede.

U Somboru je bio organizovan sastanak sa donosiocima odluka, pre svega sa predstavnicima Kancelarije



za mlade grada Sombora, gde se predstavila inicijativa i dobile povratne informacije kako i šta može da se integriše u aktuelne strateške odluke Grada.

### **Monitoring o statusu predložene građanske inicijative**

Nakon simulacije sednice gradske Skupštine mladih Subotice i sastanka mladih Sombora sa lokalnim donosiocima odluka, učesnici ovog programa su bili vođeni kroz proces monitoringa statusa predloženih građanskih, tj. omladinskih inicijativa.

Učesnici iz oba grada su imali korespondenciju putem imejla sa predstavnicima lokalne samouprave, i takođe su pratili zvanične informacije na sajtovima lokalnih samouprava kako bi ustanovili šta su dalji proceduralni ishodi u okviru gradske uprave u odnosu na njihove inicijative. U odnosu na dobijene informacije obe grupe su kreirale dva kratka monitoring izveštaja koji odgovaraju na pitanja: Da li je predlog javne politike razmatran? Da li je uključen u plan rada Skupštine ili Gradskog veća? Koje prepreke su identifikovane?

Ovi monitoring izveštaji imaju za cilj praćenje uspešnosti sprovođenja omladinske inicijative, kao i izazove uključivanja njihovih predloga u lokalne politike.

### **Mladi u kampanji**

Kako je ceo program planirano kreiran kao iskustveno učenje mladih, tako je promotivna kampanja bila vođena od strane mladih učesnika. Tokom trajanja celog programa učesnici su preuzeli ulogu PR tima i beležili iskustva i postignuća kroz vizuale i video sadržaje koji su objavljeni na društvenim mrežama organizacije.

Ovi promotivni sadržaji su imali za cilj da predstave program, obe omladinske inicijative u lokalnim zajednicama, da afirmišu aktivno učešće mladih u procesima donošenja odluka i dijalog mladih i donosilaca odluka, kao i važnost transparentnog rada lokalne samouprave.



## KONTEKST LOKALNIH ZAJEDNICA U KOJIMA JE SPROVEDEN PROJEKT – STUDIJA SLUČAJA

### Građanska/omladinska inicijativa u Subotici

Grupa mladih učesnika programa iz Subotice je tokom procesa analiziranja potreba mladih u lokalnoj zajednici i važnih tema oko koje bi mogla da se generiše građanska inicijativa, mapirala više različitih tema, no sve one su vodile do jedne ključne tačke, a to je važnost uspostavljanja jedne opšte platforme (prostorne i organizacione) za okupljanje mladih u gradu i podršku njihovom aktivnom učešću. Kako su mladi već bili upoznati sa aktuelnim gradskim projektom za uspostavljanje Omladinskog centra tako su svoju građansku inicijativu povezali sa tim.

Građanska, tj. omladinska inicijativa mladih iz Subotice (Prilog 2) predstavlja predlog lokalnoj samoupravi da se mladi aktivno uključe u proces kreiranja plana i programa za Omladinski centar Subotica kroz uspostavljanje radnog tela koje bi se bavilo ovim pitanjem. Za svoju građansku inicijativu pozvali su se na dokument strateškog razvojnog plana grada Subotice gde je predviđeno formiranje takvog radnog tela i uključivanje mladih u procese donošenja odluka – aktivna primena mehanizma participacije mladih na lokalnom nivou.

Mladi su svoju građansku inicijativu predstavili na simulaciji sednice gradske Skupštine i kroz dijalog sa nekoliko odbornika i predstavnika medija, gde su dobili direktno povratnu informaciju kako dalje da predstavljaju inicijativu kroz procedure lokalne samouprave. Takođe, tekst inicijative su poslali putem imejla Sekretarijatu za društvene delatnosti, Kancelariji za mlade i članici Gradskog veća zaduženoj za oblast sporta i omladine.

Kroz monitoring izveštaje (Prilog 4 i Prilog 6) dobijen je uvid u status predložene građanske, tj. omladinske inicijative gde je utvrđeno da, na žalost, resorni predstavnici lokalne samouprave nisu uputili nijedan odgovor na poslatu inicijativu. Takođe, ova inicijativa nije uvrštena u Dnevni red sednice gradske Skupštine. Ovakav ishod je, na žalost, samo deo aktuelnog odnosa Gradske uprave prema omladinskom aktivizmu u zajednici, gde je saradnja sa mladima i organizacijama za mlade stavljena po strani, čak i po pitanju Omladinskog centra.



Ovakav odnos resornih predstavnika lokale samouprave direktno utiče na to da mladi u Subotici gube motivaciju da se aktivno uključuju u život lokalne zajednice, da budu partneri lokalnoj samoupravi u planiranju i kreiranju rešenja za mlade i unapređenja njihovog života.

U dugoročnoj perspektivi grupi mladih iz Subotice je dat predlog da se uvežu sa sličnom inicijativom koju, u dijalogu sa Gradskom upravom sprovodi omladinski savez OPENS, koji je na nacionalnom nivou nominovan od strane Ministarstva turizma i omladine da pruža menorsku podršku lokalnim samouprava u Srbiji za uspostavljanje omladinskih prostora. OPENS u Subotici pruža podršku uspostavljanju Omladinskog centra i aktivno afirmiše učešće relevantnih organizacija i institucija kao i partnersko uključivanje mladih što otvara mogućnost da se ova omladinska inicijativa podrži i realizuje.

### **Građanska/omladinska inicijativa u Somboru**

Grupa mladih učesnika programa iz Sombora je tokom procesa analiziranja potreba mladih u lokalnoj zajednici i važnih tema oko koje bi mogla da se generiše građanska inicijativa, mapirala više različitih tema, no jedna tema je posebno pokrenula njihovu motivaciju da se lično angažuju. Ova tema povezuje ekološki razvoj grada, razvoj lokalnog eko turizma, aktivizam mladih i prilike za zapošljavanje i preduzetništvo mladih i ova inicijativa predstavlja razvoj javnog servisa bicikala.

Građanska, tj. omladinska inicijativa mladih iz Sombora (Prilog 1) predstavlja predlog lokalnoj samoupravi za formiranje servisa javnih bicikala uz aktivno uključivanje mladih kako bi se odgovorilo na potrebe samih mladih, građana, i turista. Za svoju građansku inicijativu pozvali su se na dokument strateškog razvojnog plana grada Sombora i uvezali svoju inicijativu sa nekoliko strateških prioriteta, kao što je razvoj evropske biciklističke rute na teritoriji grada, razvoj ekološkog i sportskog turizma, promocija grada Sombora kao ekološkog grada, uključivanje mladih u aktivnosti u prirodi za unapređenje njihovog zdravlja.

Mladi su svoju građansku inicijativu predstavili na sastanku i u direktnom dijalogu sa koordinatorom Kancelarije za mlade grada Sombora, kao i na javnoj raspravi za razvoj novog lokalnog strateškog plana za mlade za period 2026-2028. godina. Takođe, inicijativa je na preporuku koordinatora Kancelarije za mlade putem imejla poslata i kabinetu gradonačelnika i Turističkoj organizaciji grada, kako bi se organizovao zajednički sastanak na ovu temu i napravili dogovori za naredne korake.

Kroz monitoring izveštaje (Prilog 3 i Prilog 5) dobijen je uvid u status predložene građanske, tj. omladinske inicijative. Omladinska inicijativa je naišla na pozitivan prijem i oduševljenje kod koordinatora Kancelarije za mlade. On je mladima dao direktnu povratnu informaciju kako ova omladinska inicijativa može da se poveže sa aktuelnim gradskim planovima i kako oni kao omladinska grupa mogu da se uključe kao direktan partner Gradu u implementaciji. Naime, Gradska uprava je već u procesu nabavke bicikala za javni servis, ali nemaju jasno rešenje kako da organizuju upravljanje ovim servisom tako da je omladinska inicijativa njima došla kao potencijalno rešenje. Koordinator Kancelarije za mlade je dao predlog da grupa mladih registruje svoju organizaciju, te da tako kao pravno lice budu partner Gradu u vođenju servisa u saradnji sa Turističkom organizacijom Sombora, i da kroz budžet Grada dobiju sredstva za ovaj servis.

Ovakav odgovor lokalne samouprave na omladinsku inicijativu nije bio očekivan i predstavlja pozitivno iznenađenje što je izuzetno motivisalo mlade iz Sombora da nastave sa svojom inicijativom potencijalno i dalje izvan planiranog okvira. Dogovoreno je da će se dalja dugoročna podrška grupi mladih institucionalno pružati kroz postojeći Omladinski centar u Somboru i od strane kolega iz Somborskog edukativnog centra koji je partner Gradskoj upravi u polju omladinske politike i omladinskog rada.

## ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Uspeh programa „U odborničkoj klupi: Mladi na dnevnom redu“ možemo meriti kroz nekoliko ishoda i postignuća.

Pre svega mladi učesnici pokazuju, lako merljive, razvijene interpersonalne i građanske kompetencije koje aktivno primenjuju u praksi, u mapiranju i analizi potreba u lokalnoj zajednici, u kreiranju građanske inicijative, poznavanju procedura i mehanizama građanskog učešća u procesima donošenja odluka, u dijalogu sa predstavnicima lokalne samouprave, u promotivnim aktivnostima i mobilizaciji svojih vršnjaka i drugih građana.

Kao važan rezultat ovog programa su i dokumenti dve građanske inicijative koje su upućune lokalnim samoupravama, a jedna od njih je ušla u proceduru Gradske uprave. Inicijativnost mladih i promocija njihovog aktivističkog angažovanja u lokalnoj zajednici doprinosi i motivaciji građana da se pridruže. Kao važan ishod građanske, tj. omladinske inicijative u slučaju Sombora dešava se mobilizacija lokalne zajednice i zainteresovanih mladih u realizaciji i nalaženju mogućih rešenja i izvora podrške.

Obe grupe mladih su u ovom procesu učenja i rada na inicijativi nailazili na različite izazove, a razvojem svojih kompetencija i učenjem kroz iskustvo prevazilazili izazove i nalazili rešenja. Kroz ovaj proces su prolazili i kroz svoj lični razvoj, razvijali samopouzdanje, liderske veštine, veštine javnog nastupa, razvijali saradnju i uzajamnost.

U aktuelnom društvenom trenutku u Srbiji, društvene i političke nestabilnosti, alarmantnog povećanja nebezbednosti i nasilja, intezivne društvene segregacije, gde su demokratske vrednosti u krizi, a položaj mladih u društvu, njihovo aktivno učešće u procesima donošenja odluka, njihove slobode mišljenja posebno ugroženi, ovakav program upravo ima svoju snažnu svrhu.

Ovaj program ističe važnost kreiranja potencijala svih društvenih aktera za saradnju, dijalog i razvijanje uzajamnosti i društvene solidarnosti. Stoga preporuke ovog programa idu u pravcu važnosti dugoročne održive podrške mladima u negovanju i praktikovanju građanskih veština. Ova dugoročna podrška podrazumeva biti uz njih i dok su intrizično motivisani da vode ali i kada su demotivisani i razočarani i žele da odustanu, kako bi prihvatili da su to sve faze građanskog aktivizma i da postoje rešenja za izazove na koje nailaze kako bi postigli da su mladi uvek na dnevnom redu.

## LITERATURA I REFERENCE

Ključne kompetencije za celoživotno učenje, Evropska komisija, Generalni direktorat za obrazovanje, omladinu, sport i kulturu, Luksemburg, 2019

## PRILOZI

### PRILOG 1

Скупштини града Сомбора

#### ПРЕДЛОГ ГРАЂАНСКЕ/ОМЛАДИНСКЕ ИНИЦИЈАТИВЕ

На основу члана 94 Статута Града Сомбора

подносимо:

#### ПРЕДЛОГ

Доношења одлуке о успостављању услуге јавних бицикала у граду Сомбору како би се у потпуности искористила до сада развијена бициклистичка инфраструктура, како би одржив и еколошки вид превоза постао доступнији за грађане, како би се употпунила туристичка понуда и додатно подстакло укључивање младих у развој локалне заједнице одржавањем оваквог сервиса (у складу са Планом развоја града Сомбора за период од 2022. до 2028. године, приоритетна област - Прогресивни привредни развој, под област - туризам).

#### ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Циљ: Циљ ове иницијативе је успостављање сервиса јавних бицикала у граду Сомбору ради унапређења одрживе урбане мобилности, повећања доступности еколошког вида превоза грађанима и туристима, подстицања здравих стилова живота и активног укључивања младих у развој локалне заједнице, као и унапређења туристичке понуде у складу са стратешким документима града.

Разлози:

Успостављање сервиса јавних бицикала у граду Сомбору допринело би решавању више важних потреба грађана, посебно младих, којима тренутно недостаје приступачан и одржив вид превоза. Иако град има развијену бициклистичку инфраструктуру, не постоји организован сервис јавних бицикала доступан широј јавности, што смањује квалитет урбане мобилности и еколошку одрживост. Увођењем ове услуге подстакле би се додатно здраве животне навике, физичка активност и боравак у природи, нарочито код младих. Истовремено би се створиле могућности за њихово активно учешће у развоју локалне заједнице кроз промоцију спортског и еколошког туризма. Недостатак јавних бицикала утиче и на туристичку понуду града, јер туристима није понуђен једноставан начин кретања и обиласка локалних туристичких садржаја. Успостављањем сервиса јавних бицикала Сомбор би додатно учврстио имиџ зеленог и одрживог града. Ова услуга представља економичан и еколошки прихватљив модел превоза који доприноси смањењу саобраћајних гужви и загађења. Такође би се овим сервисом омогућиле потенцијалне прилике за предузетништво и запошљавање младих. Градским сервисом јавних бицикала би се у потпуности искористила постојећа инфраструктура и унапредио квалитет живота грађана.

ПРЕДЛАГАЧ:

Драган Којић у сарадњи са Центром локалне демократије

## PRILOG 2

Скупштина града Суботице

### ПРЕДЛОГ ГРАЂАНСКЕ/ОМЛАДИНСКЕ ИНИЦИЈАТИВЕ

На основу члана 33 Статута Града Суботице и члана 48 Пословника о раду Скупштине града Суботице подносимо:

#### ПРЕДЛОГ

одлуке о формирању привременог радног тела Скупштине града Суботице, уз укључивање свих заинтересованих страна, које ће израдити препоруке за програм Омладинског центра уз веће укључивање младих у процес планирања. У овом предлогу позивамо се на планирану меру Плана развоја града Суботице: „Препоруке ће сигурно обрађивати тематике: стручна пракса младих, простори за непрофитно окупљање младих, партиципација младих у друштвеном животу и доношењу одлука, оснаживање рада Канцеларије за младе и разних мрежа. Препоруке ће бити интегрисане у Средњорочни план Града Суботица“ **(наведено према мери за остварење приоритетог циља КЖБ унутар развојног правца 1. – Квалитет живота, друштвени развој и добра управа, у оквиру Плана развоја града Суботице за период 2023-2032. реф: [https://www.eupropisi.com/dokumenti/SU\\_037\\_2022\\_005.pdf](https://www.eupropisi.com/dokumenti/SU_037_2022_005.pdf))**

#### ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

**Циљ:** Циљ ове иницијативе је формирање привременог радног тела Скупштине града Суботице које ће, уз активно учешће младих и релевантних институција, разматрати план рада Омладинског центра. Радно тело би чиниле организације цивилног друштва за младе и које раде са младима, представници младих (омладинске организације, неформалне групе младих, представници ученичких парламената средњих школа и студентских организација), као и представници Канцеларије за младе, Градске управе (Секретаријат за друштвене делатности), образовних установа, Центра за социјални рад, институција културе и спортских организација. План рада Омладинског центра дефинисао би програмске активности, методологију рада, стручне сараднике и партнере, механизме укључивања младих, као и начин буџетирања средстава неопходних за транспарентан рад и његову одрживост. Посебан циљ је да се обезбеди директна партиципација младих у раду радног тела, како би млади били равноправни учесници у процесима доношења одлука о Омладинском центру које се тичу њиховог образовања, запошљавања, културног и друштвеног живота у Суботици.

**Разлози:** Оснивање и рад Омладинског центра од значаја је за квалитет живота младих у Суботици, јер обезбеђује безбедан, инклузиван и доступан простор за окупљање, учење и развој младих. Према увиду у доступна истраживања о младима у Суботици, млади исказују низ изазова који указују на потребу за системским приступом унапређењу њиховог положаја: истраживање о безбедности младих у мултиетничким срединама показује да млади у Суботици имају ниско уопштено поверење у институције као гаранте личне и породичне безбедности и да се у највећој мери ослањају на себе као поуздан извор заштите, што указује на недостатак осећаја заједничке подршке од стране јавних служби ([https://www.cesid.rs/wp-content/uploads/2022/11/CESID-analiza-2022\\_final\\_2.pdf](https://www.cesid.rs/wp-content/uploads/2022/11/CESID-analiza-2022_final_2.pdf)); подаци из истог истраживања указују да млади често не виде институције као ефикасне у реаговању на њихове безбедносне потребе, што упућује на потребу за локалним просторима и програмима који олакшавају дијалог, изградњу поверења и подршку младима у свакодневним ситуацијама ([https://www.cesid.rs/wp-content/uploads/2022/11/CESID-analiza-2022\\_final\\_2.pdf](https://www.cesid.rs/wp-content/uploads/2022/11/CESID-analiza-2022_final_2.pdf)); истраживање о медијској и информационој писмености младих указује да недостатак развијених критичких и дигиталних компетенција утиче на то да млади често користе медије без адекватне способности да процене веродостојност информација, што може довести до негативних психолошких и социјалних последица у дигиталном окружењу ([https://www.mingl.rs/mladi-i-mediji/vesti/1557/6540/medijska-i-informaciona-pismenost-mladih-subotice-backe-topole-i-kanjize\\_-da-li-smo-potcenili-generaciju-z.html](https://www.mingl.rs/mladi-i-mediji/vesti/1557/6540/medijska-i-informaciona-pismenost-mladih-subotice-backe-topole-i-kanjize_-da-li-smo-potcenili-generaciju-z.html)); подаци из ширих истраживања о менталном здрављу младих у Србији показују да је значајан број младих изложен ризику од депресије, анксиозности и других психичких потешкоћа, што указује на потребу за доступним механизмима подршке и социјалне интеракције. Такође, указује да млади често не траже или нису довољно информисани о томе где могу да добију адекватну психолошку подршку, што додатно наглашава значај постојања локалног

простора и програма који омогућавају приступ, превенцију и оснаживање у свакодневним изазовима (<https://www.serbianmonitor.com/en/children-on-the-brink-of-depression-alarming-findings-from-a-study-on-adolescent-mental-health/>; <https://www.unicef.org/serbia/en/press-releases/additional-state-efforts-to-support-mental-health-of-young-people-serbia>).

Млади у локалној заједници имају потребу за већим бројем квалитетних програма неформалног образовања који доприносе стицању практичних социјалних вештина, медијске и дигиталне писмености, као и бољој припремљености за тржиште рада. Постоји потреба за снажнијим механизмима учешћа младих у друштвеном животу и процесима доношења одлука на локалном нивоу. Омладински центар може представљати платформу за међукултурни дијалог, волонтеризам, стручно усавршавање и развој активног грађанства. Системски уређен рад Омладинског центра, уз укључивање младих у његово планирање, допринеће дугорочном развоју омладинске политике и унапређењу друштвене кохезије у Граду Суботици.

ПРЕДЛАГАЧ:

Омладинска група, Центар локалне демократије

## PRILOG 3

### U odborničkoj klupi: Mladi na dnevnom redu

#### Prvi monitoring izveštaj o statusu predložene javne politike mladih Sombora

31. mart 2026. godine

Opis predložene javne politike:

Predlog donošenja Odluke o uspostavljanju usluge javnih bicikala u gradu Somboru kako bi se u potpunosti iskoristila do sada razvijena biciklistička infrastruktura, kako bi održiv i ekološki vid prevoza postao dostupniji za građane, kako bi se upotpunila turistička ponuda i dodatno podstaklo uključivanje mladih u razvoj lokalne zajednice održavanjem ovakvog servisa.

Cilj ove inicijative je uspostavljanje servisa javnih bicikala u gradu Somboru radi unapređenja održive urbane mobilnosti, povećanja dostupnosti ekološkog vida prevoza građanima i turistima, podsticanja zdravih stilova života i aktivnog uključivanja mladih u razvoj lokalne zajednice, kao i unapređenja turističke ponude u skladu sa strateškim dokumentima grada.

1. Da li je predlog javne politike razmatran od strane lokalnih donosilaca odluka?

Da, predlog je razmatran od strane lokalnih donosilaca odluka nakon sastanka sa koordinatorom Kancelarije za mlade grada Sombora Nevenom Ristićem, jer je inicijativa potom predstavljena i na javnoj raspravi o nacrtu Plana unapređenja položaja mladih na teritoriji Grada Sombora za period 2026–2028, na kojem su uz Nevena Ristića, bili prisutni član Gradskog veća za oblast sporta, dece i omladine Ognjen Andrićin i pomoćnica načelnice Odjeljenja za društvene delatnosti Mirela Ivanković. Međutim, do sada nije javno objavljen izveštaj sa pomenute javne rasprave na sajtu Grada Sombora u kojem se inicijativa izričito pominje, pa je najpreciznije reći da je predlog ušao u institucionalni i javni okvir razmatranja, ali bez javno potvrđenog traga da je unet u objavljeni izveštaj.

2. Da li je predlog javne politike uvršten u material Sednice Gradskog veća ili Dnevni red Skupštine grada?

Delimično da. U javno dostupnim informacijama se vidi da je nacrt Plana unapređenja položaja mladih na teritoriji Grada Sombora za period 2026–2028. naknadno uvršten na Dnevni red sednice Skupštine grada 20. marta 2026, što znači da se širi okvir u kome je inicijativa predstavljena našao pred odbornicima i odbornicama Skupštine grada. Međutim, nisam našao javno dostupan dokaz da je inicijativa za servis javnih bicikala pojedinačno navedena u objavljenom materijalu Sednica Gradskog veća ili kao posebna tačka Dnevnog reda Skupštine grada. Zato je najpreciznije reći da je predlog javne politike za sada bio obuhvaćen kroz širi program i proces javne rasprave, ali ne i javno potvrđen kao zasebna tačka u dostupnim skupštinskim materijalima.

3. Koje prepreke su identifikovane?

Identifikovane prepreke su nedostatak formalne povratne informacije od lokalnih donosilaca odluka grada Sombora, izostanak odgovora na upućene imejlove u kojima sam zatražio sastanak sa njima u vezi daljih koraka sa inicijativom, kao i činjenica da na sajtu Grada nije objavljen izveštaj sa javne rasprave u kojem bi se moglo pratiti da li je inicijativa zvanično evidentirana i na koji način je razmatrana. To otežava precizno praćenje institucionalnog toka predloga i procenu stvarnog nivoa zainteresovanosti za dalje postupanje.

## PRILOG 4

### U odborničkoj klupi: Mladi na dnevnom redu

#### Prvi monitoring izveštaj o statusu predložene javne politike mladih Subotice

31. mart 2026. godine

Opis predložene javne politike:

Predlog odluke o formiranju privremenog radnog tela Skupštine grada Subotice, uz uključivanje svih zainteresovanih strana, koje će izraditi preporuke za Program Omladinskog centra uz veće uključivanje mladih u proces planiranja.

Cilj ove inicijative je formiranje privremenog radnog tela Skupštine grada Subotice koje će, uz aktivno učešće mladih i relevantnih institucija, razmatrati plan rada Omladinskog centra. Radno telo bi činile organizacije civilnog društva za mlade i koje rade sa mladima, predstavnici mladih (omladinske organizacije, neformalne grupe mladih, predstavnici učeničkih parlamenata srednjih škola i studentskih organizacija), kao i predstavnici Kancelarije za mlade, Gradske uprave (Sekretarijat za društvene delatnosti), obrazovnih ustanova, Centra za socijalni rad, institucija kulture i sportskih organizacija. Plan rada Omladinskog centra definisao bi programske aktivnosti, metodologiju rada, stručne saradnike i partnere, mehanizme uključivanja mladih, kao i način budžetiranja sredstava neophodnih za transparentan rad i njegovu održivost. Poseban cilj je da se obezbedi direktna participacija mladih u radu radnog tela, kako bi mladi bili ravnopravni učesnici u procesima donošenja odluka o Omladinskom centru Subotica koje se tiču njihovog obrazovanja, zapošljavanja, kulturnog i društvenog života u Subotici.

1. Da li je predlog javne politike razmatran od strane lokalnih donosilaca odluka?

Predlog javne politike je razmatran od strane jednog lokalnog odbornika u Skupštini grada Subotice, Luke Vučince, predsednika Odborničke grupe „LSV – Vojvođani, Zlf, DZH – Biram Suboticu“, i predstavnika civilnog sektora, Filipa Budanovića, projekt menadžera Organizacije IT Subotica 2030, nakon što smo ga predstavili na simulaciji sednice lokalne Skupštine. Kroz direktan dijalog sa lokalnim donosiocima odluka, usaglasili smo potrebne izmene i dopune, čime je inicijativa zajedno sa predlogom za saradnju poslata na imejl adrese članice Gradskog veća zadužene za oblast sporta i omladine Nataše Aleksić, sekretarke Sekretarijata za društvene delatnosti Jasmine Stevanović i koordinatora Kancelarije za mlade grada Subotice Denisa Babića.

2. Da li je predlog javne politike uvršten u material Sednice Gradskog veća ili Dnevni red Skupštine grada?

Na osnovu dostupnih materijala na sajtu Grada Subotice, predlog javne politike nije uvršten u Sednice Gradskog veća, kao ni na Dnevni red Skupštine grada.

3. Koje prepreke su identifikovane? Glavne prepreke sa kojima smo se susreli su izostanak komunikacije.

Na naš upit koji smo poslali putem imejla još uvek nismo dobili odgovor, a lokalni donosioci odluka sa kojima smo ranije razgovarali nisu pružili nove informacije. Kao ključnu prepreku ističemo činjenicu da se predlog još uvek nije našao na Dnevnom redu Skupštine grada Subotice, koja u periodu monitoringa nije zasedala nijednom, kao ni na Sednicama Gradskog veća, koje su se u periodu monitoringa održale čak četiri puta.

## PRILOG 5

### U odborničkoj klupi: Mladi na dnevnom redu

#### Drugi monitoring izveštaj o statusu predložene javne politike mladih Sombora

15. april 2026. Godine

Opis predložene javne politike:

Predlog donošenja Odluke o uspostavljanju usluge javnih bicikala u gradu Somboru kako bi se u potpunosti iskoristila do sada razvijena biciklistička infrastruktura, kako bi održiv i ekološki vid prevoza postao dostupniji za građane, kako bi se upotpunila turistička ponuda i dodatno podstaklo uključivanje mladih u razvoj lokalne zajednice održavanjem ovakvog servisa.

Cilj ove inicijative je uspostavljanje servisa javnih bicikala u gradu Somboru radi unapređenja održive urbane mobilnosti, povećanja dostupnosti ekološkog vida prevoza građanima i turistima, podsticanja zdravih stilova života i aktivnog uključivanja mladih u razvoj lokalne zajednice, kao i unapređenja turističke ponude u skladu sa strateškim dokumentima grada.

1. Da li je predlog javne politike razmatran od strane lokalnih donosilaca odluka?

Ne može se jasno potvrditi za posmatrani period. Predlog je prethodno ušao u institucionalni tok: nacrt Programa za unapređenje položaja mladih bio je na javnoj raspravi, a inicijativa za servis javnih bicikala je tamo javno predstavljena. Takođe, predlog Programa je još u martu stigao i pred odbornike. Međutim, za period od 1. do 15. aprila 2026. nisam pronašao javno objavljen izveštaj sa javne rasprave na sajtu grada niti javni trag da su lokalni donosioci odluka u tom intervalu posebno razmatrali inicijativu za bicikle.

2. Da li je predlog javne politike uvršten u material Sednice Gradskog veća ili Dnevni red Skupštine grada?

Ne, za posmatrani period. Javno dostupno se može potvrditi da je Predlog Programa za unapređenje položaja mladih bio uvršten u materijal Gradskog veća u martu i da je potom stigao na Dnevni red Skupštine grada 20. marta 2026. godine. Ali za period od 1. do 15. aprila 2026. nisam pronašao javno dostupan materijal Gradskog veća ili Dnevni red Skupštine grada u kome je inicijativa za servis javnih bicikala posebno navedena.

3. Koje prepreke su identifikovane?

Identifikovane prepreke su: nepostojanje javno objavljenog izveštaja sa javne rasprave na sajtu grada, izostanak javno dostupnog traga da je inicijativa za bicikle posebno ušla u materijal ili dnevni red u praćenom periodu, kao i nedostatak direktne povratne informacije od lokalnih donosilaca odluka, uključujući neodgovaranje na poslate mejlove. Zbog toga je otežano precizno praćenje da li je predlog samo primljen k znanju ili je zaista dalje institucionalno razmatran.

## PRILOG 6

### U odborničkoj klupi: Mladi na dnevnom redu

#### Drugi monitoring izveštaj o statusu predložene javne politike mladih Subotice

15. april 2026. Godine

Opis predložene javne politike:

Predlog odluke o formiranju privremenog radnog tela Skupštine grada Subotice, uz uključivanje svih zainteresovanih strana, koje će izraditi preporuke za Program Omladinskog centra uz veće uključivanje mladih u proces planiranja.

Cilj ove inicijative je formiranje privremenog radnog tela Skupštine grada Subotice koje će, uz aktivno učešće mladih i relevantnih institucija, razmatrati plan rada Omladinskog centra. Radno telo bi činile organizacije civilnog društva za mlade i koje rade sa mladima, predstavnici mladih (omladinske organizacije, neformalne grupe mladih, predstavnici učeničkih parlamenata srednjih škola i studentskih organizacija), kao i predstavnici Kancelarije za mlade, Gradske uprave (Sekretarijat za društvene delatnosti), obrazovnih ustanova, Centra za socijalni rad, institucija kulture i sportskih organizacija. Plan rada Omladinskog centra definisao bi programske aktivnosti, metodologiju rada, stručne saradnike i partnere, mehanizme uključivanja mladih, kao i način budžetiranja sredstava neophodnih za održiv i transparentan rad i njegovu održivost. Poseban cilj je da se obezbedi direktna participacija mladih u radu radnog tela, kako bi mladi bili ravnopravni učesnici u procesima donošenja odluka o Omladinskom centru Subotica koje se tiču njihovog obrazovanja, zapošljavanja, kulturnog i društvenog života u Subotici.

1. Da li je predlog javne politike razmatran od strane lokalnih donosilaca odluka?

U periodu od 1. do 15. aprila 2026. godine, predlog javne politike nije razmatran od lokalnih donosilaca odluka.

2. Da li je predlog javne politike uvršten u material Sednice Gradskog veća ili Dnevni red Skupštine grada?

Na osnovu dostupnih materijala na sajtu Grada Subotice, predlog javne politike nije uvršten u Sednice Gradskog veća, kao ni na Dnevni red Skupštine grada.

3. Koje prepreke su identifikovane?

Glavne prepreke sa kojima smo se susreli su izostanak komunikacije. Na naš upit koji smo poslali putem imejla još uvek nismo dobili odgovor. Kao ključnu prepreku ističemo činjenicu da se predlog još uvek nije našao na Dnevnom redu Skupštine grada Subotice kao ni na Sednicama Gradskog veća, koje su se u periodu monitoringa održale više puta.

## IMPRESSUM

**Autor:**

Marijana Rodić

**Izdavač:**

Centar lokalne demokratije

Trg cara Jovana Nenada 15

24000 Subotica

e-mail: [Ldasubotica@aldaintranet.org](mailto:Ldasubotica@aldaintranet.org)

**Za izdavača:**

Stanka Parać Damjanović, direktorka

**U odborničkoj klupi:  
MLADI NA DNEVNOM  
REDU**